

Het geheim van Europa

Wat is de EU en waarom is ze belangrijk voor jou?

Rob Heirbaut & Danny De Vos

Illustraties: Leslie Saurus

Danny De Vos en Rob Heirbaut

Het Geheim van Europa – Wat is de EU en waarom is ze belangrijk voor jou?

Tweede druk

© 2024 Infodok / Standaard Uitgeverij nv,

Franklin Rooseveltplaats 12, B-2060 Antwerpen, Danny De Vos en Rob Heirbaut

Gemaakt onder licentie van Davidsfonds.

'Infodok' is het geregistreerde merk van Davidsfonds vzw.

www.standaarduitgeverij.be/infodok

Illustraties: Leslie Saurus

Omslagontwerp en vormgeving binnenwerk: Sandra Kok

D/2024/0034/24

ISBN 978 90 02 28078 8

NUR 210, 240

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd – op enige

manier – zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

INHOUD

Inleiding	11
Boter, kraaienpoten en een groot, zwart monster	13
Mysterieuze lettercodes	19
Oude Bello / nieuwe Bello.....	25
Een rare, oude hippie	29
Twee lichte hersenschuddingen	37
De meerderheid beslist	43
Een heel kort schooljaar.....	49
De kreet van de week	57
Een gevaarlijk pakje	63
Een vader, een moeder en twee plusmama's.....	69
Stoepkrijt en ballonnen.....	75
Praten of vechten?.....	81
De ontdekkingsreiziger	87
Wat dacht je van driehonderd euro?	93
Een sporter, maar geen gewone	99
Nephoning en plofkippen	107
Lente 2029	112
Kaart van de Europese Unie	116

Hou je van mysteries? Dan heb je het juiste boek gekozen. De verhalen die je zo meteen gaat lezen, zitten namelijk vol mysteries over Europa, het werelddeel waar jij woont. En om het mysterie compleet te maken: met Europa bedoelen we eigenlijk de Europese Unie. Dat is een club van 27 Europese landen. Er zijn ook Europese landen die niet tot die club behoren. Maar wanneer volwassenen over ‘Europa’ praten, bedoelen ze vaak de ‘Europese Unie’. En dus doen wij dat in dit boek ook maar: we schrijven ‘Europa’, maar eigenlijk gaat het over de Europese Unie of de EU.

Europa (de EU dus) is voor de meeste mensen – groot en klein – één groot raadsel waar ze niets van snappen. Het lijkt wel alsof niemand precies weet hoe het nu bijvoorbeeld echt zit met al die Europese regeltjes.

Is dat erg? Een beetje wel, want Europa heeft heel veel te maken met allerlei belangrijke zaken zoals discriminatie, milieu, oorlog, veilig voedsel of gevaarlijk speelgoed. Allemaal zaken waar je iedere dag van hoort of waarmee je in je eigen leven geconfronteerd wordt. En daar wil je toch zo veel mogelijk over weten, of niet?

Wat doet Europa eigenlijk?

Waarom mag dat (niet)?

Wie heeft dat beslist?

Zijn dat vragen die jij je ook af en toe stelt? Dan hou je niet alleen van mysteries, je wilt ze ook oplossen!

Dit boek is iets voor jou. Nu weten we het helemaal zeker. Stap mee in het leven van Lena en Rik, van Charlotte en Arne, van Omar, Zohra en Kate, van Emil en Oana en van nog een heleboel anderen. Ontdek de rol die Europa niet alleen in hun leven speelt, maar ook in dat van jou, en begrijp Europa beter dan de meeste volwassenen. Kortom: ontcijfer het geheim van Europa!

Boter, kraaienvoten en een groot, zwart monster

Het is halfweg december, iets na middernacht, en Lena kan niet slapen. Af en toe zucht ze, overdreven luid, maar dat helpt natuurlijk niet.

Haar broer Rik en haar zusje Astrid liggen links en rechts van haar in het iets te smalle bed. Die twee slapen zo diep dat ze er een beetje nijdig van wordt.

Wanneer Lena sneeuw ziet liggen op het dakvenster, mompelt ze een vloek. Zacht genoeg, want wie vloekt, moet voor straf zijn mond uitwassen met zeep. Ze knijpt haar ogen hard dicht om nú meteen in slaap te vallen, maar het heeft al geen zin meer. Eén voor één kraken de treden van de trap, en dan komt het zolderluik een stukje omhoog. De flakkerende vlam van een petroleumlamp verlicht het gezicht van haar moeder, die niets hoeft te zeggen, maar het toch doet: ‘Kom, Lena, het is tijd.’

Een kwartier later gaat Lena de deur uit, in het donker. Een zaklamp heeft ze niet nodig, want ze kent iedere centimeter van het bospad naar de grens, en de sneeuw weerkaatst het maanlicht.

Haar vader loopt naast haar.

‘Waarom moet Rik nooit mee?’ vraagt ze voor de zoveelste keer. ‘Ik vind dat echt niet eerlijk.’

Ze doet haar best om niet uit te glijden, wat niet makkelijk is, want de onderkant van haar houten klompen zit achterstevoren. Aan de sporen in de sneeuw te zien, is Lena zopas naar huis gestapt. Was het maar waar, denkt ze.

‘Hij durft niet, onze Rik’, antwoordt haar vader, ook voor de zoveelste keer. ‘En nu stil zijn. Ha, daar is hij.’

Aan de rand van het bos staat een groot, zwart monster te grommen. Lena kijkt er niet eens van op. Dat is nu eenmaal wat de grens doet: ze verandert gewone vrachtwagens in zwarte monsters. En gewone mensen in grenswach-

ters en smokkelaars. Of toen ze kleiner was: in Duitse soldaten, maar die zijn nu al een paar jaar weg.

Wie de grens wil oversteken, moet zich aan allerlei regels houden, zoals bij dat spelletje op de speelplaats. Alleen zijn de wapens, de uniformen en de vermommingsmaskers hier wel echt.

Ze stappen in de laadruimte, waar alleen een houten kistje in staat en verder niets.

Terwijl ze over een glibberige zandweg schommelen, controleren ze de inhoud van het kistje. Er zitten rookbommen in, en ijzeren sterren met vier scherpe punten waarvan er altijd één omhoog staat, hoe je het ding ook op de grond gooit.

‘Hoe heten die ook weer?’ Lena kan het maar niet onthouden.

O ja, kraaienpoten natuurlijk.

Haar vader is tevreden.

Bij de Nederlandse boerderij begint het avontuur pas echt. Ze laden de hele vrachtwagen vol met pakken boter, honderden kilo’s. Er blijft alleen een klein holletje over waar Lena’s vader precies in past. Door een luikje in de laadklep moet hij straks rookbommen gooien, zodat achtervolgende grenswachters niets meer zien, en dan ook nog kraaienpoten waarop ze hun banden lekrijden.

Als het zover komt, natuurlijk. Maar hij denkt van niet.

‘Het is veel te koud. Die mannen blijven wel aan de kachel zitten vannacht.’

De vrachtwagenchauffeur, die gemaskerd is, lacht. Die stem kent ze toch van ergens?

Het zwarte monster wiebelt weg, zonder licht, terug naar de grens.

Lena volgt te voet, met een zware zak boter op de rug.

Ze hebben het gisteren nog uitgerekend aan de keukentafel. In België is boter dubbel zo duur als in Nederland. Het is dus simpel: ze kopen boter in Nederland en verkopen die dan met veel winst in België. Alleen mag die boter niet zomaar over de grens. Ze moeten er dus voor zorgen dat de grenswachters hen niet betrappen.

Lena’s vader en de man van de vrachtwagen verdelen straks de winst, maar die zak op haar rug hoeven ze met niemand te delen. En omdat Lena’s familie het niet makkelijk heeft, loopt ze deze nacht dapper door het sneeuwtapijt, dat ondertussen zo dik is dat de grens niet eens meer te zien is.

Als alles goed gaat, kan ze over een uurtje weer naar bed, bij bange Rik en Astrid.

’s Nachts ziet de wereld er helemaal anders uit, en als het sneeuwt helemaal. Daarom weet Lena niet zeker of ze al terug in België is. Ze blijft even staan om zich te oriënteren, en juist wanneer ze omkijkt, breekt de hel los. Een auto

raast voorbij. Grenswachters! Hebben ze haar gezien? Ze duikt de struiken in. Haar adem vormt kleine wolkjes. Ze hoeft haar oren niet te spitsen – er knetteren schoten tussen de bomen. Ze bibbert van angst en van de kou. Er drijft rook door de lucht.

Haar papa heeft geen vuurwapen, dus hij was het niet. De grenswachters dan? Hebben ze op hem geschoten? Of op andere smokkelaars? Of andere smokkelaars op de grenswachters?

Ineens is de auto terug. Op een paar meter van haar schuilplaats stappen de grenswachters uit.

‘Hier liep iemand. Ik weet het zeker. Kijk maar, voetsporen!’

‘Ja, je hebt gelijk. Ze komen uit die struiken daar. Even kijken?’

‘Waar de sporen vandaan komen, maakt toch niet uit? Ze lopen in de richting van die boerderij. Kom mee.’

De smokkelklompen hebben haar gered. Half glijdend, half rennend legt ze de weg naar huis af. Haar vader is er nog niet, en ja, ze kan meteen naar bed, maar slapen lukt die nacht niet meer.

Pas wanneer hij ongedeerd thuiskomt terwijl Lena zit te ontbijten, ontspant ze.

Ze is zo opgelucht dat ze op school pas ziet dat ze haar smokkelklompen aanheeft.

‘Zorg dat de meester het niet merkt’, zegt Rik. ‘Zijn broer is grenswachter.’

Maar de meester merkt het toch. En dat Lena in de klas naast de kachel in slaap valt, merkt hij ook. Maar hij zegt er niets van.

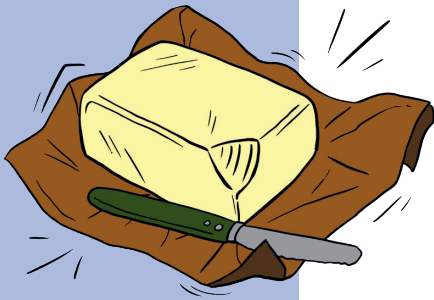

Weet je in welk land de Efteling ligt? Nederland, juist! Als je vanuit België naar de Efteling rijdt, dan steek je onderweg de grens tussen België en Nederland over. En wanneer je terug naar huis rijdt, doe je dat weer, maar dan in de andere richting. Je merkt er eigenlijk niet veel van. Je smartphone heeft even geen bereik, omdat hij moet overschakelen van het Belgische netwerk naar het Nederlandse. Dat gebeurt automatisch, je hoeft er niet voor te stoppen of zo.

→

Vroeger moesten auto's en vrachtwagens wél stoppen aan de grensovergang. Daar stonden immers slagbomen die de weg versperden. En naast die slagbomen was een gebouw, waarin mensen in een uniform werkten: douaniers of grenswachters. Ze zagen eruit als politieagenten, en dat waren ze eigenlijk ook wel: ze moesten de grens bewaken. Ze controleerden de identiteitskaarten van iedereen die het land binnen wilde. En ze controleerden ook of alle spullen in de vrachtwagens wel het land binnen mochten. Elk land had daar eigen regels over.

Een pak boter kostte in Nederland de helft van wat eenzelfde pak boter in België kostte. De Belgische overheid was bang dat alle Belgen Nederlandse boter zouden gaan kopen. Dat zou heel slecht zijn voor de Belgische boeren, die Belgische boter maakten. Zij zouden geen

boter meer kunnen verkopen. Daarom besloot de Belgische regering om een belasting in te voeren op Nederlandse boter. Een belasting is een extra som geld die je moet betalen wanneer je iets koopt. Dat geld gaat niet naar de boer van wie je de boter kocht, maar wel naar de Belgische overheid. Wie aan de grens met een pak Nederlandse boter België wilde binnenrijden, moest die belasting betalen: een invoertaks.

Nederlandse boter werd door die belasting even duur als Belgische boter. En dus zouden de meeste mensen niet de moeite doen om daarvoor helemaal naar Nederland te reizen. Tenminste, dat dacht de Belgische regering.

Maar wat deden veel Belgen (en Nederlanders)? Ze kochten boter in Nederland en verstopten die in hun auto of vrachtwagen. 's Nachts staken ze dan langs kleine weggetjes de grens over, zonder een invoertaks of belasting te betalen aan de grenswachters. Die boter konden ze dan in België met winst verkopen. Dat heet smokkelen. De Belgische en Nederlandse grenswachters gingen 's nachts op de loer liggen om zulke smokkelaars te kunnen vangen en de boter in beslag te nemen.

→

België en Nederland hebben in 1957, samen met Frankrijk, Duitsland, Italië en Luxemburg, de ‘Europese Economische Gemeenschap’ opgericht. Die club van zes landen sprak af om alle invoertaksen af te schaffen tegen 1968. België zou geen belasting meer vragen voor Nederlandse boter, Italië zou geen belasting meer vragen voor Franse wijn, enzovoort. Sindsdien kun je dus gewoon de grens oversteken naar een ander land om iets te gaan kopen dat daar goedkoper is dan bij jou thuis. Pindakaas, boter of de allernieuwste tablet, het maakt niet uit. Je kunt het in een ander Europees land kopen, zonder dat je het stiekem over de grens moet smokkelen.

De club van zes landen is nu een grote club van 27 landen geworden, de Europese Unie. Pas wanneer je iets koopt in een land buiten de Europese Unie, zoals China, Rusland of de Verenigde Staten, dan moet je wél een Europese invoertaks betalen wanneer je het wilt meebrengen naar huis. Grenswachters en douaniers bestaan dus nog altijd! Maar ze controleren nu alleen mensen en goederen die de Europese Unie binnenkomen. In de haven van Antwerpen, of in de luchthaven van Zaventem werken veel douaniers.